

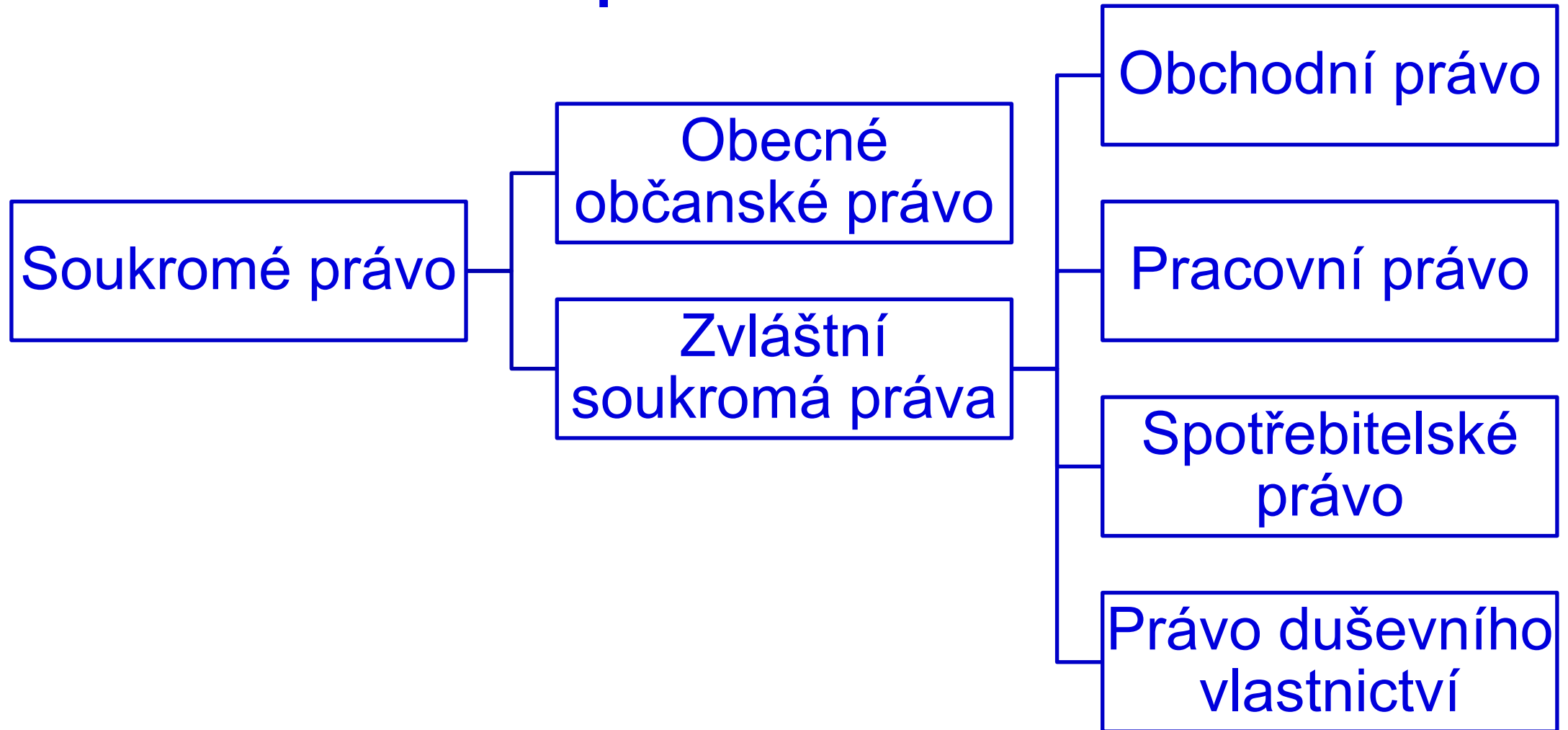
Základy soukromého práva

JUDr. Lukáš Hadamčík, Ph.D.

Vymezení soukromého práva

- Soukromé právo je část právního řádu (objektivního práva), jehož psaná a nepsaná pravidla upravují vzájemná práva a povinnosti osob v soukromém styku.
- Teorie rozlišení soukromého a veřejného práva
 - Zájmová
 - Mocenská
 - Organická

Členění soukromého práva

System obcanského práva

Základní zásady občanského práva

- Autonomie vůle
- Zásada rovnosti
- Vše je dovoleno, co není zakázáno
- Zásada dispozitivnosti
- Zásada ochrany slabší strany
- Princip poctivost
- Ochrana právní jistoty
- Zákaz výkonu práva v rozporu s dobrými mravy
- Zákaz zneužití práva
- Zásada prevence
- Zásada právo přeje bdělým

OSOBY FYZICKÉ I.

Právní osobnost

- Člověk má právní osobnost od narození až do smrti (§ 23). *Nenarozené dítě* za podmínek: v souladu s jeho zájmy, pokud bylo prokazatelně počato a narodí se živé.
- **Smrt člověka** průkaz veřejnou listinou vystavenou po prohlédnutí těla mrtvého stanoveným způsobem (§ 26 odst. 1). Nelze-li tělo mrtvého prohlédnout, nahrazuje tento důkaz smrti rozhodnutí soudu o prohlášení člověka za mrtvého, pokud tento byl účasten takové události, že se jeho smrt vzhledem k okolnostem jeví jako jistá. Přitom soud v rozhodnutí určí den, který platí za den smrti takového člověka (§ 26 odst. 2)
- Nezvěstnost a domněnka smrti
- Změna pohlaví člověka nastává chirurgickým zákrokem „při současném znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů“ (§ 29).
- Součástí právní osobnosti jsou jméno a bydliště člověka, dále také pseudonym

OSOBY FYZICKÉ II.

Svéprávnost a deliktní způsobilost

- **Svéprávnost:**
 - dosud způsobilost k právním úkonům
 - **Plné svéprávnosti** se nabývá:
 - Zletilostí, tj. dovršením 18. roku věku (§ 30 odst. 1)
 - Před nabytím zletilosti se plné svéprávnosti nabývá:
 - Přiznáním svéprávnosti soudem (emancipací) na návrh nezletilého se souhlasem zákonného zástupce, nebo na návrh zákonného zástupce se souhlasem nezletilého (§ 37),
 - uzavřením manželství; takto nabytá svéprávnost se neztrácí ani zánikem manželství, ani jeho prohlášením za neplatné (§30 odst. 2).
 - **Nezletilí:**
 - *Má se za to*, že jsou způsobilí k právním jednáním svou povahou přiměřeným rozumové a volní vyspělosti jejich věku
 - Mohou získat omezenou způsobilost jednat udělením souhlasu zákonným zástupcem (je-li jich více, kterýmkoli z nich) ve shodě se zvyklostmi soukromého života k určitému právnímu jednání nebo k dosažení určitého účelu (§ 32).
- **Deliktní způsobilost:**
 - předpokladem je rozumová a volní vyspělost

OSOBY FYZICKÉ III.

Omezení svéprávnosti

- **Podpůrná opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat (§ 38 n.)**
 - Předběžné prohlášení
 - Nápomoc při rozhodování
 - Zastoupení členem domácnosti
- **Omezení svéprávnosti**
 - Na dobu nutnou pro vyřízení určité záležitosti; na jinak určenou určitou dobu, max. na 3 roky, případně 5 let (§ 59).
 - Omezení soud bezodkladně změní nebo zruší i bez návrhu, změní-li se okolnosti (§ 60).
 - V rozhodnutí o omezení svéprávnosti soud jmenuje opatrovníka za podmínek § 61-63.
 - Omezení svéprávnosti se netýká běžných záležitostí každodenního života (§ 64).

OSOBY PRÁVNICKÉ I.

- **Vznik:**
 - zakladatelské právní jednání (založení PO) spolu s registrací (vznik PO)
 - zákon
 - jiný způsob stanovený jiným předpisem (§ 122)
- **Registrační princip a princip materiální a formální publicity**
- **Právnícká osoba má právní osobnost; svéprávnost však nikoliv**
- Právnícká osoba má i **deliktní způsobilost** za protiprávní čin, kterého se dopustil při plnění svých úkolů člen voleného orgánu, zaměstnanec nebo jiný její zástupce vůči třetí osobě
- **Jednání právnícké osoby**
 - Statutární orgán
 - Opatrovník (§165)
 - Zaměstnanci, obdobně člen nebo člen jiného orgánu nezapsaného do VR (§ 166)
 - Jednání za PO je v NOZ chápáno jako zastupování (§ 161, 162)

OSOBY PRÁVNICKÉ II.

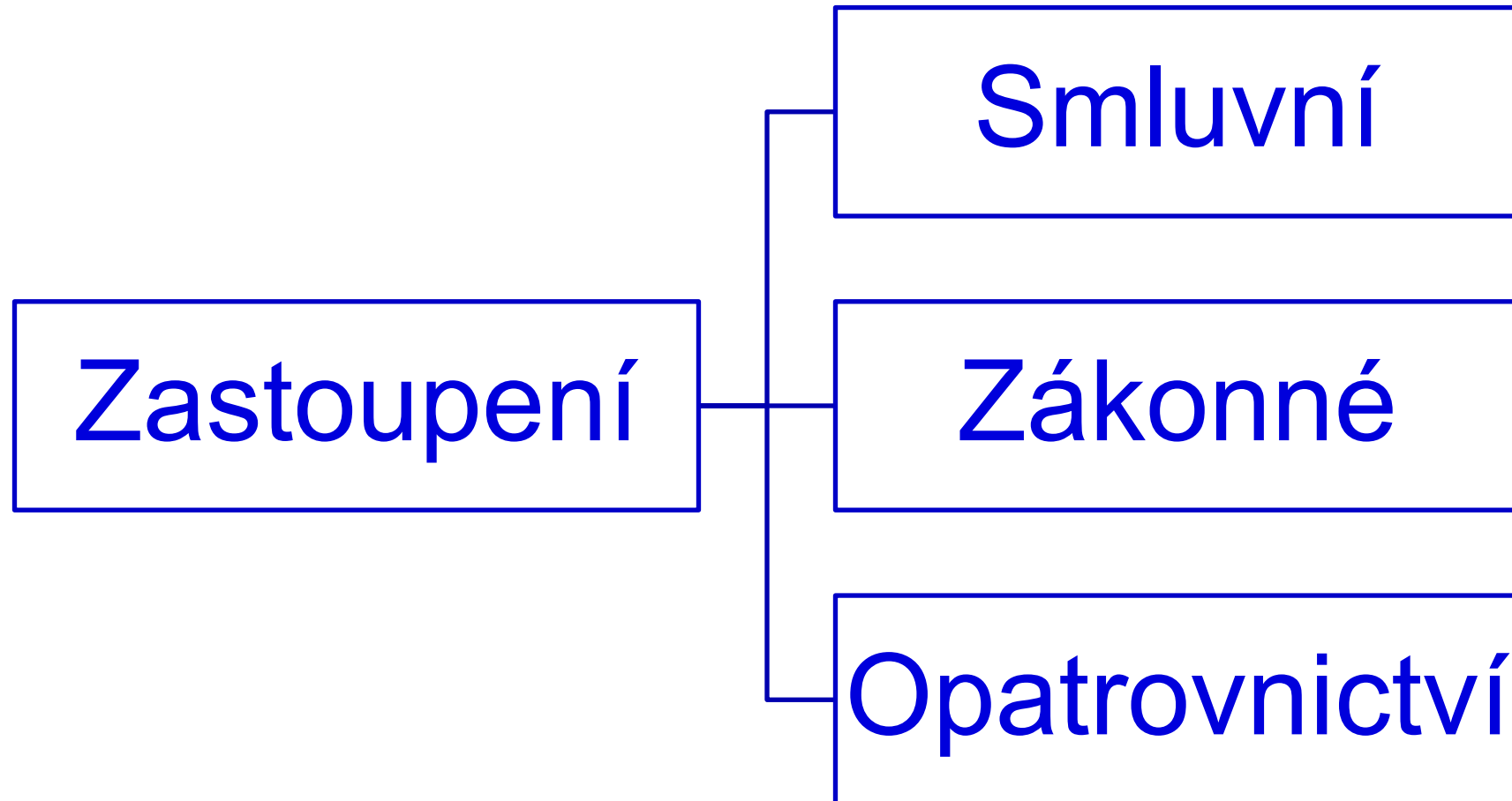
- Identifikační znaky právnické osoby
 - Název - musí obsahovat označení právní formy
 - Národnost – podle sídla
 - Sídlo
- **ROZDĚLENÍ PRÁVNICKÝCH OSOB V NOZ**
 - **Korporace** (§ 210-213 -302 se spolkem)
 - Spolky (§ 214-302)
 - **Fundace** (§ 303-305 – 401 s N+NF)
 - Nadace (§ 306-393)
 - Nadační fondy (§ 394-401)
 - **Ústav** (§ 402-418)

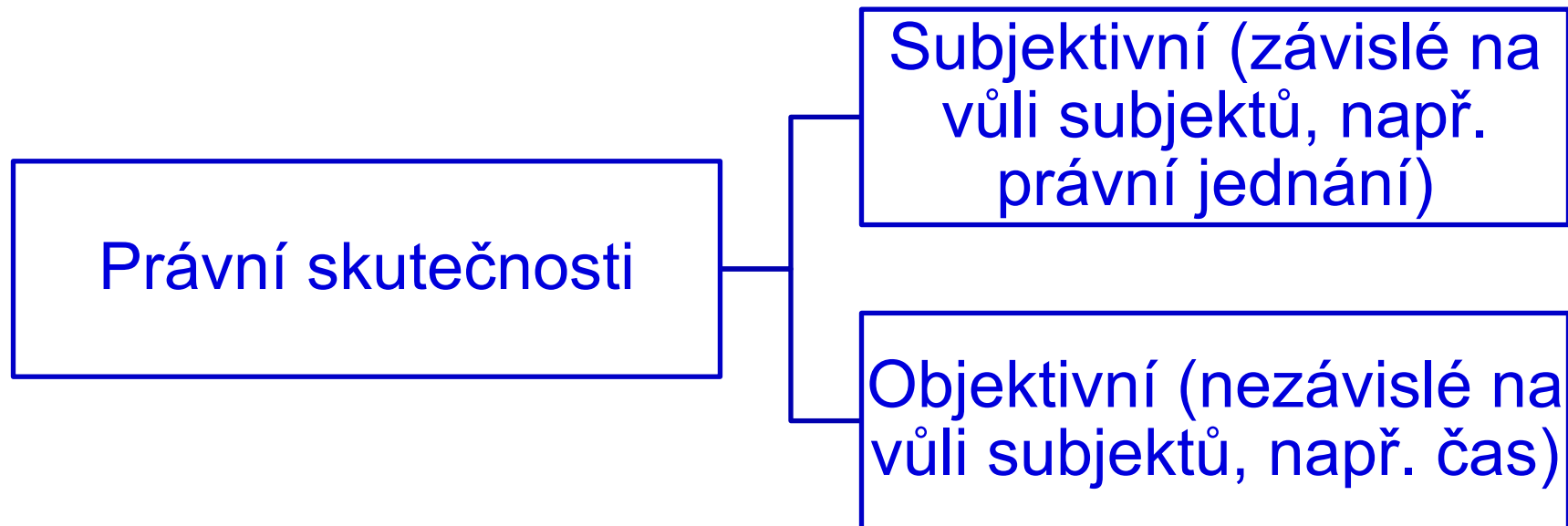
OCHRANA OSOBNOSTI I.

- **Rozsah ochrany osobnosti (§ 81):**
 - zejména život a důstojnost člověka, zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, vážnost, čest, soukromí a projevy osobní povahy. OZ uvádí pouze demonstrativní výčet. Jméno nově požívá ochrany samostatně (§ 77 a násl.), přibývá právo na příznivé životní prostředí.
- **Prostředky ochrany osobnostních práv**
 - a) *specifické prostředky* (§ 82 a 2956 a násl.)
 - zdržení se takových zásahů a nepokračování v takovém jednání (*negatorní žaloba*)
 - odstranění následků neoprávněného zásahu obnovením původního stavu (*restituční žaloba*, § 2951, resp. § 82 odst. 1),
 - Satisfakce – omluva nebo peněžitá náhrada
 - b) *obecné prostředky* – náhrada škody (§ 2894 a násl.) vydání bezdůvodného obohacení (§ 2991 a násl.)
- **Aktivní legitimace k uplatnění ochrany osobnostních práv:**
 - člověk, jehož osobnost byla dotčena a po jeho smrti přísluší toto právo uplatňovat kterékoli z osob jemu blízkých (§ 82)

OCHRANA OSOBNOSTI II.

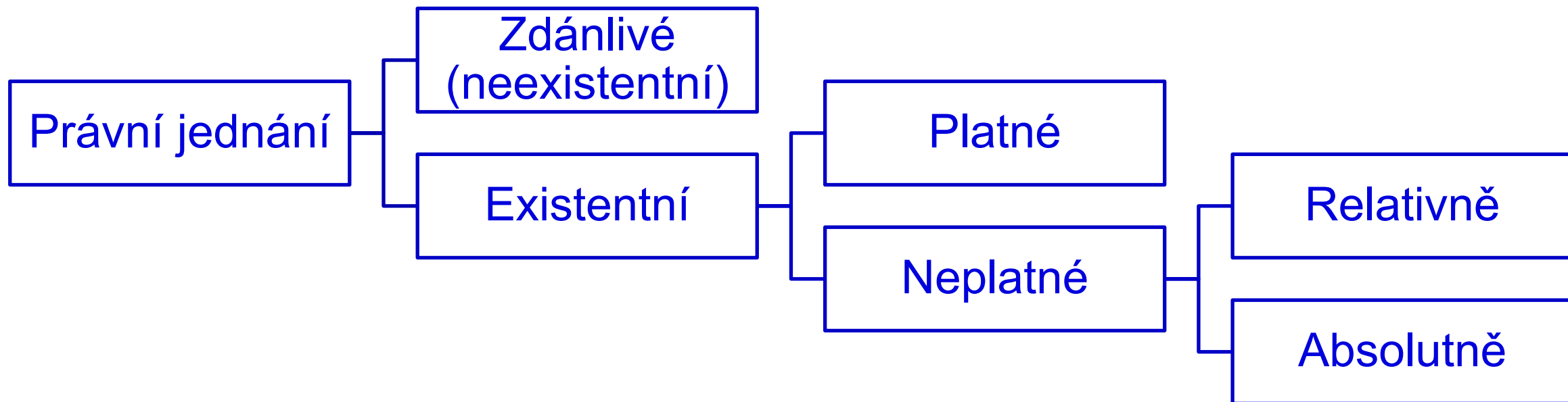
- **Omezení všeobecných osobnostních práv:**
- Písemnosti, podobizny, zvukové a obrazové záznamy týkající se člověka nebo jeho projevů osobní povahy lze použít (§ 84 a násl.):
 - se svolením toho, koho se týkají. Svolení je možné odvolat. Bylo-li svolení, udělené na dobu určitou, odvoláno bez rozumných důvodů, nahradí odvolávající způsobenou škodu osobě, které svolení udělil (§ 87)
 - pro potřeby ochrany nebo výkonu práv jiných osob (§ 88 a/) – *nově zavedeno*
 - bez svolení k úředním účelům nebo v případě vystoupení ve veřejném zájmu (tzv. zákonná úřední licence, § 88 b/) – *rozšířeno o vystoupení ve veřejném zájmu*
 - bez svolení k vědeckému, uměleckému účelu (tzv. umělecká a vědecké licence), pro tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství (tzv. zákonná licence zpravodajská – reportážní) (§ 89).
- **Ochrana poskytovaná právníckým osobám**
 - zdržení se jednání
 - odstranění následků takového jednání
 - poskytnutí přiměřeného zadostiučinění (§ 2951)

Právní jednání I.

- Právní jednání je projev vůle, který působí vznik, změnu nebo zánik právního vztahu.
- Právní jednání obsahuje:
 - Složky podstatné
 - Složky obvyklé (např. místo a čas plnění)
 - Složky nahodilé (např. podmínka či doložení času)
- Výklad právních jednání:
 - Podle obsahu
 - Právní jednání vyjádřené slovy nebo jinak podle úmyslu jednajícího, který byl druhé straně znám nebo musel být znám. Pokud úmysl jednajícího zjistit nelze, pak se projevu vůle přisuzuje takový význam, který by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, komu je projev vůle určen.
 - Přihlíží se k praxi zavedené mezi stranami, k tomu, co právnímu jednání předcházelo a k tomu, co daly strany následně najevo.
- Účinky právního jednání – teorie dojití
- Forma právního jednání:
 - Zákonem stanovená (např. převod nemovitosti)
 - Smluvní
- Soukromá a veřejná listina (rozdíl je v důkazu pravosti a správnosti, jakož i skutečnosti, která byla listinou potvrzena)

Právní jednání II.

- **ZDÁNLIVÉ PRÁVNÍ JEDNÁNÍ** (§§ 551 – 554). Tzv. nicotné jednání, ke kterému se nepřihlíží, neboť nemá právní relevanci. O zdánlivé právní jednání půjde v těchto případech:
 - absence vůle jednající osoby,
 - zjevné neprojevení vážné vůle,
 - nelze-li pro neurčitost nebo nesrozumitelnost určit obsah právního jednání, a to ani výkladem.
- OZ klade důraz na lidskou svobodu a autonomii vůle, z tohoto důvodu je na právní jednání třeba dříve hledět jako na platné než jako na neplatné (§ 574).
- **NEPLATNÉ PRÁVNÍ JEDNÁNÍ**
 - A. **ABSOLUTNÍ NEPLATNOST PRÁVNÍHO JEDNÁNÍ.** - je § 588: „Soud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se zjevně **příčí dobrým mravům**, anebo které **odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek**. To platí i v případě, že právní jednání **zavazuje k plnění od počátku nemožnému.**“
 - B. **RELATIVNÍ NEPLATNOST PRÁVNÍHO JEDNÁNÍ.** Jde-li o neplatné právní jednání, půjde **zásadně** o neplatnost relativní. Dotčený subjekt musí neplatnost namítnout (§ 586), jinak se právní jednání považuje za platné. Soud k ní nepřihlíží z úřední povinnosti.
 - Mezi hlavní důvody neplatnosti náleží (§§ 580 - 582): I. rozpor s dobrými mravy, II. rozpor se zákonem, III. počáteční nemožnost plnění, IV. nezpůsobilost nebo neschopnost právně jednat, V. nedostatek formy, VI. OMYL bude znamenat neplatnost, jestliže jej druhá strana vyvolá (§ 583).
- **RELATIVNĚ NEÚČINNÉ PRÁVNÍ JEDNÁNÍ** – zkracuje-li právní jednání dlužníka uspokojení vykonatelné pohledávky věřitele, má věřitel právo se v zákonem stanovených lhůtách domáhat, aby soud určil, že právní jednání dlužníka není vůči věřiteli právně účinné (§ 578 a násl.)

ČAS, PROMLČENÍ, PREKLUZE I.

- **ČAS** může být významný jako:
 - pevně stanovené datum, přesně stanovený čas
 - doba - časový úsek, jehož uplynutím zaniká právo nebo povinnost bez dalšího
 - lhůta - časový úsek stanovený k uplatnění práva
- **PROMLČENÍ:**
- Není-li právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se. Plní-li však dlužník po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže požadovat vrácení toho, co plnil. Plnění tak není bezdůvodným obohacením, naopak závazek k plnění existuje dál ve formě naturální obligace.
- Promlčením právo nezaniká, je však oslabeno - namítne-li povinný námitku promlčení před soudem, nelze promlčené právo oprávněnému přiznat. Podmíněně tedy zaniká nárok, nikoli právo! Právo se stalo nevynutitelným. Námitky promlčení se nelze předem platně vzdát.
- Základní subjektivní promlčecí lhůta je dle ustanovení § 629 tříletá, pro majetková práva je dán rámeček objektivní lhůty desetileté (není-li v zákoně stanoveno jinak). Zvláštní ustanovení k délce promlčecí lhůty jsou obsažena v § 631 – 644. Strany si však mohou ujednat kratší nebo delší promlčecí lhůtu, než stanoví zákon

ČAS, PROMLČENÍ, PREKLUZE II.

- **Počátek promlčecí lhůty:**
- právo vymahatelné u orgánu veřejné moci (např. u soudu): promlčecí lhůta začíná běžet ode dne, kdy mohlo být právo u tohoto orgánu uplatněno poprvé; při posuzování, kdy mohlo být právo uplatněno poprvé, se však uplatňuje subjektivní princip – záleží, kdy se oprávněná osoba o možnosti právo uplatnit u soudu dozvěděla, nebo kdy se mohla a měla dozvědět.
- Jiný počátek např. u náhrady škody - promlčecí lhůta počíná běžet ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a osobě povinné k její náhradě, nebo u bezdůvodného obohacení - promlčecí lhůta počíná běžet od dne, kdy se ochuzený dozví o tom, že k bezdůvodnému obohacení došlo a osobě povinné k vydání bezdůvodného obohacení
- **Běh promlčecí lhůty:**
- Pokud zákon hovoří o „**nepočne běžet**“, znamená to, že k počátku běhu promlčecí doby nemůže dojít, dokud trvá zákonem předvídaná skutečnost (např. manželství či společná domácnost apod). Pokud již promlčecí doba běžet začala, tak v této době neběží, tzn. **se staví**.
- **Přerušení** promlčecí lhůty znamená, že končí dosavadní promlčecí lhůta končí a začne běžet nová (např. u uznání dluhu desetiletá; pokud však dlužník v uznání uvede i den, do kdy splní, začne běžet nová promlčecí lhůta od tohoto dne)
- **Obnovení nároku a běh nové promlčecí lhůty** nastává u již promlčených práv v případě, že dlužník svůj dluh uznal. Nárok se obnoví a začne běžet nová promlčecí lhůta ode dne uznání, příp. ode dne, který byl dlužníkem určen pro splnění.
- **PREKLUZE**
- K prekluzi dochází, pokud marně uplyne lhůta pro uplatnění práva a zákon s tím výslovně spojuje následek prekluze. Dlužník nemusí vznášet námitku, soud přihlíží k prekluzi z úřední povinnosti, neboť v případě prekluze dochází k zániku práva, a tudíž jej soud nemůže jako neexistující přiznat. Plnění by potom bylo plněním bez právního důvodu a znamenalo by bezdůvodné obohacení. Ustanovení o běhu promlčecí lhůty pak platí obdobně i pro prekluzivní lhůtu.

Věc v právním smyslu

- **Definice věci - § 489:**
 - „Věc v právním smyslu (dále jen „věc“) je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.“
- **Věcí není:**
 - lidské tělo a jeho (byť oddělené) části (§ 493)
 - živé zvíře (§ 494)
- Zvláštní režim mají **veřejné statky** (§ 491)
- Majetek x jmění (§ 495)

Kategorizace věcí

- Hmotné x nehmotné
- Ovladatelné přírodní síly (§ 497)
- Movité x nemovité (pozor např. i právo stavby je nemovitou věcí - § 1242 OZ)
- Zastupitelné x nezastupitelné
- Zužitelné x nezužitelné
- Věc hromadná
- Obchodní závod
- Dále také věci dělitelné x nedělitelné nebo věci individuálně x genericky určené

Součást a příslušenství věci

- **Součást věci** je vše, co k ní podle její povahy náleží a nemůže být odděleno, aniž se tím věc znehodnotí (§ 505)
 - Součástí pozemku je také **stavba na něm zřízená** (superficies solo cedit), nejedná-li se jen o stavbu dočasnou
 - Součástí pozemku je vždy rostlinstvo na něm vzešlé (§ 507)
 - Součástí pozemku **nejsou** např. liniové stavby (§ 509)
- **Příslušenství věci** je vedlejší věc vlastníka u věci hlavní, je-li jejím účelem, aby se jí trvale užívalo společně s hlavní věcí v rámci jejich hospodářského určení (§ 510)
 - Domněnka v **§ 510 odst. 2**

VĚCNÁ PRÁVA

Systematika OZ

„Absolutní majetková práva“

- **Hlava I. Všeobecná ustanovení (§ 976-978)**
- **Hlava II. Věcná práva (§ 979-1474)**
 - Díl 1. Obecná ustanovení (§ 979-986)
 - Díl 2. Držba (§ 987-1010)
 - Díl 3. Vlastnictví (§ 1011-1114)
 - Díl 4. Spoluvlastnictví (§ 1115-1239)
 - Díl 5. Věcná práva k cizím věcem (§ 1240-1399)
 - *právo stavby* (§ 1240-1256)
 - *věcná břemena (služebnosti a reálná břemena)* (§ 1257-1308)
 - *zástavní právo* (§ 1309-1394)
 - *zadržovací právo* (§ 1395-1399)
 - Díl 6. Správa cizího majetku (§ 1400-1474)
- **Hlava III. Dědické právo (§ 1475-1720)**

Principy věcných práv

- **Účinky erga omnes** (§ 976)
- **Numerus clausus věcných práv** (§ 977)
- **Právní úprava je kogentní** (§ 978)
- **POZOR! § 979 NOZ:** ustanovení této hlavy se použijí na věci hmotné i nehmotné, na práva však jen potud, připouští-li to jejich povaha a neplyne-li ze zákona něco jiného

Vlastnické právo

- **Předmět vlastnictví** je vymezen jako vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné
- **Rovnost práv všech vlastníků**
- **Oprávnění vlastníka (§ 1012)**
 - vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit. Vlastníku se zakazuje nad míru přiměřenou poměrům závažně rušit práva jiných osob, jakož i vykonávat takové činy, jejichž hlavním účelem je jiné osoby obtěžovat nebo poškodit
- **Obsah vlastnického práva – právo věc držet, užívat, požívat a disponovat s ní**
- **Sousedská práva (§ 1013)**
 - jsou-li imise důsledkem provozu závodu nebo podobného zařízení, který byl úředně schválen, má soused právo jen na náhradu újmy v penězích, i když byla újma způsobena okolnostmi, k nimž se při úředním projednávání nepřihlédlo
- **Rozhrady (§ 1024)**
 - má se za to, že ploty, zdi, meze, strouhy a jiné podobné přirozené nebo umělé rozhrady mezi sousedními pozemky jsou společné
- **Určení hranic mezi pozemky (§ 1028)**
 - určení podle poslední pokojné držby, nelze-li ji zjistit, určí je soud podle slušného uvážení

Nabytí vlastnického práva

- **Přivlastnění (§ 1045)**
 - zásada okupační volnosti
 - opuštěnou movitou věc si může přivlastnit každý (věc ničí)
 - opuštěná nemovitá věc připadá do vlastnictví státu
- **Přivlastnění zvířete (§ 1046)**
- **Domněnka opuštění věci (§ 1050)**
- **Nález (§ 1051)**
 - povinnost nálezce vydat věc tomu, kdo ji ztratil, nebo vlastníkovi - nálezce nesmí bez dalšího považovat nalezenou věc za opuštěnou a okupovat ji
 - právo nálezce na nálezné
 - nález skryté věci (pokladu) - § 1063
- **Přestavek (§ 1087)**
 - postavení trvalé stavby jen z malé části na malou část cizího pozemku

Nabytí vlastnického práva vydržením

- **řádné vydržení**
 - poctivá, pravá držba, zakládající se na právním důvodu, který by postačil ke vzniku vlastnického práva
 - uplynutí vydržecí doby (3 roky movité, 10 let nemovité věci)
- **mimořádné vydržení (§ 1095)**
 - možnost vydržení ve lhůtě dvojnásobně dlouhé, než je zapotřebí jinak, jedná-li se o držbu neřádnou (lze namítnout nepoctivost)

Převod vlastnického práva

- **Převod vlastnického práva**
 - individuálně určené věci (§ 1099) – konsensuální princip, tj. účinností smlouvy
 - prodej v obchodě (§ 2160 odst. 1 - převzetím) a samoobslužný prodej (§ 2160 odst. 2 – zaplacením kupní ceny)
 - druhově určené věci (§ 1101) – vlastnické právo se převádí dostatečným odlišením od jiných věcí téhož druhu
 - movité věci zapsané do veřejného seznamu - zápisem do tohoto seznamu (§ 1102)
 - nemovité věci (§ 1105): zápisem do veřejného seznamu
- **Závady váznoucí na věci (zejména práva třetích osob)**
 - § 1107: právní vady nezanikají jen tehdy, jsou-li zjevné z veřejného seznamu, nebo jestli je nabyvatel měl a mohl z okolností zjistit, nebo bylo-li to ujednáno, anebo stanoví-li tak zákon
 - § 1108: tento princip platí i u jiných způsobů nabytí než u převodu

Základní charakteristika

- *Obligatio est iuris vinculum, quo necessitate adstringimur alicuius solvenda rei, secundum nostrae civitatis iura.*
- jde o relativní majetkové vztahy
- působí inter partes (mezi stranami)
- zásadně jde o vztahy inter vivos (mezi živými)
- Nezaměňovat mezi závazkem a smlouvou
 - závazek – právní vztah
 - smlouva – právní jednání vedoucí ke vzniku závazku

Základní pojmy

- Prvky závazku
 - strany
 - předmět
 - obsah
- Věřitel – pohledávka
- Dlužník – dluh
- Nezaměňovat mezi závazkem a dluhem
- Synallagmatiký závazek
- Asynallagmatický závazek

Vznik závazků

- Obligationes ex contractu (ze smluv)
- Obligationes ex delicto (z porušení právní povinnosti)
- Obligationes ex variis causarum figuris (z jiných právních důvodů)
 - bezdůvodné obohacení
 - jednatelství bez příkazu

Smlouva

- Dvoustranné (vícestranné) právní jednání vzniklé na základě dvou (či více) jednostranných právních dvou (či více) různých stran.
- Každý závazek vyžaduje vždy minimálně dva rozdílné subjekty.
- Nabídka (oferta) – nabízející (navrhovatel, oferent) – směřuje vůči oblátovi
- Přijetí (akceptace) – přijímající (akceptant)
- Obchodní podmínky - § 1751
- Adhezní smlouvy - § 1798 a násl.

Zvláštní způsoby uzavírání smluv

- Dražba - § 1771
- Veřejná soutěž o nejvhodnější nabídku - § 1772 a násl.
- Veřejná nabídka - § 1780
- Smlouva o smlouvě budoucí - § 1785
 - Zavazuje uzavřít po vyzvání (vyzvat lze do smluvené doby, jinak 1 rok) budoucí smlouvu; musí obsahovat budoucí ujednání alespoň obecným způsobem.
 - Možnost soudu určit obsah smlouvy
 - Změna okolností je důvodem zániku povinnosti budoucí smlouvu uzavřít.

Změna závazků

- za trvání závazku nastane skutečnost, s níž zákon spojuje změnu některých jeho prvků
 - dohoda stran § 1790
 - jednostranné právní jednání
 - rozhodnutí veřejné moci
 - protiprávní jednání subjektu
- Změny v subjektech
- Změny v předmětu či obsahu

Změny v subjektech

- Postoupení pohledávky – cese § 1879 a násl.
- Převzetí dluhu – intercese privativní § 1888 a násl.
- Přistoupení k dluhu – intercese kumulativní § 1892 a násl.
- Převzetí majetku § 1893 a násl.
- Postoupení smlouvy § 1895 a násl.

Změny v předmětu a obsahu

- Kumulativní novace § 1902 věta druhá
 - x Privativní novace § 1902 věta první
 - vede k zániku původního a vzniku nového závazku
- (Narovnání) § 1903 a násl.

Zajištění a utvrzení dluhu

- Umožňuje hojit se z majetku dlužníka či jiné osoby za podmínky porušení původní povinnosti.
- Funkce
 - Zajišťovací
 - Uhrazovací
 - Motivační
 - Sankční
 - Usnadnění důkazní situace

Zajištění a utvrzení dluhu - povaha

- akcesorita
 - existenční
 - funkční
- subsidiarita

Jistota

- § 2012 a násl.
- nejde o zvláštní zajišťovací institut, ale o obecnou úpravu
- občanský zákoník na různých místech vyžaduje po někom poskytnutí dostatečné jistoty
- na tomto místě je upraveno, co se dostatečnou jistotou míní

Systematika zajištění a utvrzení dluhu

- Obligační zajištění
 - Ručení
 - Finanční záruka
 - Zajišťovací převod práva
 - Dohoda o srážkách ze mzdy nebo platu
- Obligační utvrzení
 - Smluvní pokuta
 - Uznání dluhu
- Věcněprávní zajištění
 - Zástavní právo
 - Zadržovací právo

Ručení

- Dvoustranné právní jednání mezi ručitelem a věřitelem
- OZ nevyžaduje beneficium ordinis – není nutné dlužníka nejprve žalovat, postačí písemně vyzvat k plnění, nebude-li plnit v přiměřené lhůtě, lze se domáhat plnění po ručiteli
- Ručitel musí před plněním informovat dlužníka, aby mohl uplatnit také jeho námitky
- Subrogační regres § 1937 odst. 2
 - Ručitel vstupuje do postavení věřitele

Smluvní pokuta

- Velmi tvárný institut, lze nastavit mnoha způsoby
- Ze zákona hlavní dluh trvá a jde o paušalizovanou náhradu škody
- Rozdíl mezi smluvní pokutou a úrokem z prodlení
- Moderační právo soudu

Zánik závazku

- S uspokojením věřitele
 - Splnění
 - Náhradní splnění
 - Započtení
 - Odstupné
 - Splynutí
 - Dohoda
- Bez uspokojení věřitele
 - Prominutí dluhu
 - Následná nemožnost plnění
 - Prekluze
 - Uplynutí doby
 - Odstoupení od smlouvy
 - Výpověď
 - Smrt dlužníka nebo věřitele

Splnění

- Dlužník je povinen plnit řádně a včas.
- Neplní-li dlužník řádně, plní s vadami – nastupuje odpovědnost za vady
 - § 1916 a násl.
 - pozor na zvláštní úpravy, které mají přednost
 - např. kupní smlouva (§ 2099 a násl.), prodej zboží v obchodě (§ 2165 a násl.)
- Nevčasné plnění vede k prodlení
 - Dlužníka
 - Věřitele

Následky prodlení dlužníka nebo věřitele

- Následky prodlení dlužníka
 - Povinnost platit úroky z prodlení (nařízení vlády č. 351/2013 Sb.)
 - Přechod nebezpečí škody na věci
 - Zánik závazku v případě fixního závazku
 - Možnost odstoupení od smlouvy ze strany věřitele
- Následky prodlení věřitele
 - Neběží prodlení dlužníka
 - Přechod nebezpečí škody na věci
 - Další následky

Ochrana spotřebitele

- Ochrana slabší strany
- Plyne z evropského práva - § 3015 – transponované směrnice
- Vymezení spotřebitele a podnikatele §§ 419 až 421
- Základní ustanovení § 1810 a násl.
- Úprava však rozprostřena i v dalších částech zákoníku
 - dobré mravy, omyl, lichva, neúměrné zkrácení, adhezní smlouvy
 - prodej zboží v obchodě, zájezd, škoda způsobená vadou výrobku
- A také další předpisy – z. č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele, nařízení vlády č. 363/2013 Sb., poučení o právu na odstoupení od smluv uzavřených distančním způsobem, a 364/2013 Sb., formuláře pro smlouvy o dočasném užívání ubytovacího zařízení

Ochrana spotřebitele

- Metody ochrany
 - Informační povinnost
 - Kogentní úprava
 - Zakázaná ujednání
 - V počáteční fázi závazku možnost odstoupit

Systematika

- Obecná část
- Distanční smlouvy
- Smlouvy uzavírané mimo obchodní prostory
- Finanční služby
- Time-sharing

Závazky z právních jednání - Systematika

- Převedení věci do vlastnictví jiného
- Přenechání věci k užití jinému
- Pracovní poměr (pouze odkaz na pracovněprávní předpisy)
- Závazky ze schovacích smluv
- Závazky ze smluv příkazního typu
- Zájezd
- Závazky ze smluv o přepravě
- Dílo
- Péče o zdraví
- Kontrolní činnost
- Závazky ze smlouvy o účtu, jednorázovém vkladu, akreditivu a inkasu
- Závazky ze zaopatřovacích smluv
- Společnost a tichá společnost
- Závazky z odvážných smluv
- Závazky z právního jednání jedné osoby (veřejný slib a slib odškodnění)
- Inominátní smlouvy (§ 1746 odst. 2), Smíšené smlouvy

Převedení věci do vlastnictví jiného

- Darování
- Koupě
 - obecná úprava
 - movité věci
 - nemovité věci
 - vedlejší ujednání při kupní smlouvě
 - prodej zboží v obchodě
 - koupě závodu
- Směna

Kupní smlouva

- Kupní smlouvou se prodávající zavazuje, že kupujícímu odevzdá věc, která je předmětem koupě, a umožní mu nabýt vlastnické právo k ní, a kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí prodávajícímu kupní cenu (§ 2079 odst. 1).
- Kupní cenu je možné stanovit i tak, že je sjednán jen způsob jejího určení (§ 2080).
- OZ opouští hledisko opravitelných a neopravitelných vad jako základního kritéria pro určení práv kupujícího z vad věci a nahrazuje se hlediskem intenzity, jakou vadnost plnění porušuje smlouvu
- Strany si mohou v kupní smlouvě sjednat tato vedlejší ujednání:
 - Výhradu vlastnického práva (§§ 2132 - 2134)
 - Výhradu zpětné koupě (§§ 2135 - 2138)
 - Výhradu zpětného prodeje (§ 2139)
 - Předkupní právo (§§ 2140 - 2149)
 - Koupí na zkoušku (§§ 2150 - 2151)
 - Výhradu lepšího kupce (§§ 2152 - 2153)
 - Cenovou doložku (§§ 2154 - 2156)
 - Jiná vedlejší ujednání (§ 2157)

Přenechání věci k užití jinému - Systematika

- Výprosa
- Výpůjčka
- Nájem
 - obecný
 - bytu a domu
 - prostoru sloužícího podnikání
 - podnikatelský pronájem věcí movitých
 - dopravního prostředku
 - ubytování
- Pacht
 - obecný
 - zemědělský
 - závodu
- Licence
- Zápůjčka
- Úvěr

Závazky z deliktů

- Mimosmluvní odpovědnost za škodu
 - OZ však pod tuto úpravu zahrnuje rovněž smluvní odpovědnost za škodu
- Funkce deliktního práva
 - reparační (kompenzační) – základní
 - prevenční
 - usměrňovací
 - sankční (otázka punitive damages)
 - ochranná
 - distribuční

Subjektivní a objektivní odpovědnost

- Subjektivní
 - odpovědnost za zavinění
 - historicky starší
- Objektivní
 - odpovědnost bez zavinění (za riziko)
 - zákaz rozšiřování objektivní odpovědnosti (§ 2895)

Základní předpoklady odpovědnosti za škodu

- Protiprávní jednání
- Újma (nemajetková újma a škoda)
- Příčinná souvislost (kauzalita)
- Zavinění

Generální klauzule

- Úmyslné porušení dobrých mravů
- Zaviněné porušení zákona a zásah do absolutního práva
- Zaviněné porušení ochranné normy
- Porušení smluvní povinnosti

Jednání a jeho protiprávnost

- Protiprávnost – objektivní prvek
- Zákazy a příkazy v celém právním řádu
- Deliktní právo upravuje pouze Prevenční povinnost § 2900 a násl.
- Okolnosti vylučující protiprávnost
 - Plnění zákonné povinnosti
 - Zvláštní soukromoprávní oprávnění
 - Svolení poškozeného
 - Svépomoc
 - Nutná obrana
 - Krajní nouze

Příčinná souvislost

- Faktická (přirozená) kauzalita
- Teorie podmínky
 - Conditio sine qua non
- Právní kauzalita (přičítání)
 - rozumná předvídatelnost
 - pravděpodobnost
 - adekvátní příčinná souvislost
 - skutečnost musí být obecně způsobilá s vyšší mírou pravděpodobnosti přivodit daný následek
 - nutno vyřadit skutečnosti, které daný následek přivodí jen provázáním s mimořádnými okolnostmi

Zavinění

- Psychický vztah škůdce k vlastnímu jednání přičícímu se objektivnímu právu
- Hodnocení dle rozumového a volního prvku
- Úmysl
 - Přímý – věděl a chtěl
 - Nepřímý – věděl a pro případ, že normu poruší s tím byl srozuměn
- Nedbalost
 - Vědomá – věděl, že může normu porušit, avšak bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že se tak nestane
 - Nevědomá – nevěděl, že může normu porušit, ač to vědět měl a mohl
- Hrubá nedbalost – vyšší stupeň intenzity
- Presumpce zavinění

Deliktní způsobilost

- intelektuální a volní vyspělost
- nezpůsobilý
 - nedostatek věku
 - následkem soudního rozhodnutí pro duševní poruchu
 - následkem duševní poruchy působící během způsobení škody

Zvláštní úprava - Systematika

- Škoda způsobená tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání
- Škoda způsobená osobou s nebezpečnými vlastnostmi
- Škoda z provozní činnosti
- Škoda způsobená provozem zvlášť nebezpečným
- Škoda na nemovité věci
- Škoda z provozu dopravních prostředků
- Škod způsobená zvířetem
- Škoda způsobená věcí
- Škoda způsobená vadou výrobku
- Škoda na převzaté věci
- Škoda na odložené věci
- Škoda na vnesené věci
- Škoda způsobená informací nebo radou
- Škoda způsobená při výkonu veřejné moci – zákon č. 82/1998 Sb.

Způsob a rozsah náhrady škody

- Přednost má naturální restituce (uvedení do předešlého stavu) před relativní kompenzací (peněžitá náhrada)
 - Poškozený však může upřednostnit relativní kompenzaci
- Hradí se skutečná škoda a ušlý zisk
- Moderační právo soudu

Odčinění nemajetkové újmy

- Přiměřené zadostiučinění (satisfakce)
- Morální
 - Omluva
 - Konstatování porušení práva
- V penězích

Náhrada při újmě na přirozených právech člověka

- § 2956 generální klauzule
- § 2958 újma na zdraví
 - bolest
 - ztížení společenského uplatnění
 - metodika Nejvyššího soudu
- § 2959 sekundární oběti
- Další práva
 - náklady spojené s péčí o zdraví
 - náklady pohřbu
 - náhrada za ztrátu na výdělku
 - náhrada za ztrátu na důchodu
 - náhrada bezplatně poskytované práce
 - náhrada nákladů na výživu pozůstalým
 - odbytné

Bezdůvodné obohacení

- Generální klauzule: Kdo se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil
- Předpoklady
 - bezdůvodnost
 - obohacení
 - ochuzení
 - nexus

Jednotlivé skutkové podstaty BO

- Plnění bez právního důvodu
- Plnění z neplatného právního důvodu
- Plnění z právního důvodu, který odpadl
- Protiprávní užití cizí hodnoty
- Plnění za jiného

Děkuji za pozornost